

581.5(082)

1178

Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

родина Cerambycidae - вусачі	
Dorcadion fulvum Scop.	Личинки живляться корінням злаків
D. holosericeum Kryn.	
D. equestre Laxm.	
родина Chrysomelidae - листоїди	
Chrysolina (Craspeda) limbata L.	На подорожнику
Ch. (Slochrysa) fastuosa Scop.	На глухій кропиві і жабрію
Galeruca tanaceti L.	Поліфаг, живиться понад 50 видами рослин (г. ч. з родин складноцвітих, хрестоцвітих, лілійних, каннових, зонтичних, гвоздикових і пасльонових)
Phyllotreta vittula Redt.	Шкодить злакам
Cassida nebulosa L.	На лободових, шкодить буряку
родина Curculionidae - довгоносики	
Otiorrhynchus velutinus Germ.	Переважно на злаках
O. brunneus Stev.	- // -
Psalidium maxillosum F.	Поліфаг
Sitona inops Schonh.	В люцерні та на інших бобових (личинки 1-го віку харчуються в бульбочках, потім переходять в коріння, жуки обїдають точки росту та листя)

Таким чином, наявність відмінного від агрофітоценозів рослинного і тваринного населення пов'язаного певними топічними, трофічними зв'язками, дозволяє, на нашу думку, розглядати степові кургани як парцели агро біогеоценозів, екологічна роль яких визначається збільшенням біорізноманіття в агроландшафтах і резервуванням осередків життя степової флори та ентомо-, орніто- і фауни взагалі.

ДО ТЕОРІЇ ТЕХНОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ

Єлізаров Г.І., Єлізаров І.Г.

Криворізький державний педагогічний університет

В теорії техногенезу В.К. Лукашов виділяє техногеохімічну динаміку, геохімію техногенних процесів, геохімію техногенних систем, регіональну геохімію з багатьма прикладними проблемами, які є актуальними для Кривбасу з його багатоманітними техногенними ландшафтами.

Міста та індустріальні урбанізовані агломерації як великі геохімічні аномалії являють собою складну мозаїку якісних і кількісних перебудов природного геохімічного середовища.

Об'єктивна складність та багатоплановість техногенезу як процесу розвитку техніки і техногенного перетворення ландшафтів потребує розширення і поглиблення екологічних, географічних і медико-екологічних досліджень. У загальній проблематиці техногенезу істотно значущі джерела, явища і процеси техногенного хімічного забруднення, критерії, методи оцінок і прогнозу техногенно обумовленої захворюваності людей, геохімічний, санітарно-гігієнічний та генетичний моніторинг.

Техногенні геохімічні ландшафти, що формуються внаслідок різних потоків і ореолів розсіювання хімічних елементів, агентів хімічного забруднення, повинні бути, у своїй більшості, негайно:

- 1) визначені (названі) за ступенем концентрації цих елементів і сполук;
- 2) картографічно виділені в якості просторів чи локусів зональних і регіональних ландшафтів;
- 3) багатозначно картовані за: а) ступенем шкідливих гранично припустимих і перевищуючих норми концентрацій агентів хімічного забруднення різних середовищ життя (атмосфери, ґрунту, води); б) рівнем різних функціональних розладів здоров'я населення та, особливо, дітей; в) осередками різних захворювань; г) осередками успадкованих патологій (морфозів, фенкокопій) розвитку; д) різними осередками (центрами) спадкових патологій (мутацій) людини.

Техногенні потоки й ореоли розсіювання хімічних елементів різних протяжності, радіусів, конфігурацій і візерунків характеризуються у більшості випадків їх суміщенням і накладанням, мінливістю і динамічністю параметрів, неоднаковим станом і формами елементів, що розсіваються, а це ускладнює природоохоронні та санітарно-гігієнічні дослідження.

Встановлення несприятливих впливів техногенного навантаження на здоров'я людини шляхом визначення фізико-біохімічних та інших функціональних показників, фізичного розвитку, імунобіологічних та алергологічних реакцій, рівня загальної захворюваності, різних розладів здоров'я, онкологічних захворювань повинні служити для легенд медико-географічних карт і визначати тактику і стратегію не лише загальних чи спеціальних санітарно-гігієнічних, епідеміологічних досліджень, попереджувальних, діагностуючих і лікувальних заходів, але також інженерно-технологічних здраво- і природоохоронних заходів.

Особлива важливість географічних, медико-генетичних досліджень каліцтв (виродливостей), фізіолого-біохімічних патологій, молекулярних дефектів на фоні техногенезу потребує, при відповідному картографуванні техногенних геохімічних ландшафтів, спеціальних поглиблених досліджень. Оскільки важко відділити патології різними техногенними впливами від тих, що пов'язані з спадковістю чи попереднім способом життя батьків, порушенням їх генеративного стану

токсинами, опроміненням та іншими факторами, які не залежать від техногенних умов.

На фоні несприятливих для людини умов довкілля все більше усвідомлюється та актуалізується без альтернативності здорового способу життя (ЗСЖ). Це така реальність, яку треба розглядати як неминущу людську цінність. Він визначається свідомим чи інтуїтивним дотриманням універсальних законів збереження здоров'я, певних принципів і правил, серед яких найбільш істотними є позитивне мислення, правильне дихання, харчування, фізична активність, загартування, використання резервів психіки, позитивні емоції та інші можливості людського організму для збереження здоров'я і продовження життя.

Природознавці повинні визначати і прогнозувати не тільки розширення профілактичних, попереджувальних і лікувальних заходів, але й концентрацію зусиль пропаганди медичних знань і ЗСЖ.

В теорії і методології екологічного і географічного прогнозування варто, на нашу думку, виділяти елементарно структурний і системний підходи, тому що картування багатьох територій, особливо, крупних, може визначатись багатоосередковістю і поліцентричністю різних патологій, захворювань, різними рівнями здоров'я та тривалості життя.

ЛІТЕРАТУРА

Лукашов В.К. Геологические аспекты охраны окружающей среды. Мн: Наука и техника, 1987. – 336 с.

ПОСТТЕХНОГЕННИЙ МОРФОСКУЛЬПТУРНИЙ ГЕОМОРФОГЕНЕЗ

Казаков В.Л.

Криворізький державний педагогічний університет

Розвиток техногенного рельєфу в абсолютному часовому вимірі характеризується двома чіткими етапами: 1) власне техногенний – коли певна форма антропогенного рельєфу створюється під час господарської діяльності, і 2) посттехногенний, який можна описати як природно-антропогенний, тобто такий, що виникає на поверхнях новостворених людиною формах рельєфу під дією власне природних екзогенних геодинамічних процесів. Для першого етапу розвитку техногенного рельєфу притаманний прямий вплив людини на земну поверхню і створення таких поширених форм як кар'єри, відвали, провали, підземні порожнини, кургани, насипи, намивні та денудаційні тераси, дорожні виїмки тощо. Формування техногенного рельєфу напряду залежить від певних природних умов та особливостей технології порушення земель.